

Invoering internationale normen voor Demeter in Nederland

Een lange weg te gaan

Tijdens de jaarvergadering gaf Jos Pelgröm een toelichting op het agendapunt Herziening Demetervoorwaarden, Referentiekader BD-landbouw en Demeterpromotie, maar vooral op de normen die Demeter Internationaal per 1 januari 2003 wereldwijd wil invoeren. Dat heeft enerzijds aanzienlijke mogelijkheden voor de biologisch-dynamische landbouw in Nederland, anderzijds kan dat problemen veroorzaken in de bedrijfsvoering van de BD-boeren. “Demeter was bij de oude Grieken de godin van de vruchtbaarheid en de landbouw, dus het symbool voor het begin van leven”, aldus Jos Pelgröm in zijn inleiding. “Vandaar de nieuwste promotieslogan “Het leven begint bij Demeter”. De redactie sprak nadien met Jos Pelgröm, die één en ander nader toelichtte.

Jos: “Het project Referentiekader BD (‘Waar staat de BD in Nederland?’) zou begin vorig jaar met de boeren besproken worden. Door de MKZ-crisis kon dat niet doorgaan. Dat heeft deels in het najaar, deels begin dit jaar wel plaatsgevonden, zie de verslagen van de regio-bijeenkomsten. Inmiddels is ook het project Herziening Demetervoorwaarden gestart. In de afgelopen periode is op het bureau in samenwerking met de Demeter Voorwaarden Commissie gewerkt aan het interpreteren en invoeren van de normen zoals die door Demeter Internationaal tot stand zijn gekomen én hoe die ingevoerd moeten worden in de verschillende landen, de zogenaamde ‘Demeter-lidstaten’. Voor ons betekende dat ‘hoe geef je dat nu vorm in de Nederlandse situatie’. In internationaal verband kan je hier gemakkelijk over praten, maar als je dat gaat koppelen aan de Nederlandse bedrijfssituatie en tegenover de BD-boeren, maar ook de verwerkers en handelaren moet gaan verantwoorden, dan is dat heel iets anders. Het betreft dus niet alleen de landbouw, maar ook de productievoorwaarden voor verwerking.”

Welke normen zijn al bekend?

“Bijvoorbeeld de norm van Demeter Internationaal die het houden van vee op een BD-bedrijf verplicht stelt. Alleen voor gespecialiseerde tuinbouw- en fruitteeltbedrijven wordt daar ontheffing voor gegeven. Een BD-akkerbouwbedrijf zou dus niet meer kunnen! In de Nederlandse situatie is dat onmogelijk. Wij willen hiervoor dan ook ontheffing geven. We gaan hiertoe een voorstel bij Demeter Internationaal indienen. Dat voorstel houdt in dat er een schriftelijke samenwerkingsovereenkomst moet zijn tussen Demeterbedrijven, dus geen biologisch bedrijf, indien samenwerking nodig is om de norm te halen. Het gaat bijvoorbeeld om het verbouwen van je eigen veevoer, de hoeveelheid mest die gebruikt wordt en de veebezetting die gemaximeerd is. Dit zijn algemene normen.

Voor de akkerbouw en plantaardige productie geldt dat de maximale totale bemesting inclusief handelsmeststoffen is gebaseerd op een veebezetting van 2 grootvee-eenheden per hectare, wat overeenkomt met 112 kilogram stikstof per hectare. Het voorstel van Nederland is een grotere aanvoer tot maximaal 170

kg stikstof mogelijk te maken, indien door middel van de meststoffenbalans een grotere afvoer kan worden aangetoond. Voor fruitteelt geldt een maximum van 90 kg stikstof per hectare, terwijl uit handelsmeststoffen niet meer dan 40 kg per ha mag worden aangevoerd. Minimaal 60% van de gebruikte mest dient van A-kwaliteit te zijn. Dat is gecertificeerde biologische vaste mest, gecertificeerde biologische compost of vaste mest van aantoonbaar zeer extensieve bedrijven. Gangbare drijfmest is niet toegestaan.”

Nederlandse BD-bedrijven verkeren dus in een uitzonderingspositie?

“In Duitsland zijn grote gemengde akkerbouw- en veeteeltbedrijven meer algemeen dan uitzondering. In Nederland is die situatie totaal anders. Toen er enige tijd geleden al ruchtbaarheid werd gegeven aan deze normen werd er al gebeld: “Wat zijn jullie van plan? Denken jullie dat we nog Demeterproducten kunnen blijven telen?”

De komende maanden moeten we de nieuwe normen uitleggen, toelichten en gezamenlijk met de boeren bekijken hoe daar invulling aan gegeven kan worden, zoals bijvoorbeeld het samenwerken tussen BD-koppelbedrijven, Zelfs de norm dat gangbare drijfmest niet toegestaan is, is voor sommige BD-boeren een ‘hele klui’. Die mest kreeg hij gratis van de buurman, nu moet hij zorgen voor BD-mest en er nog voor betalen ook. Er is dus nog een hele weg te gaan in de BD, wil dat overall voldoende gedragen worden en vooralsnog ook de zin er van ingezien wordt.”

Zijn er ook normen ten aanzien van de preparaten?

“De preparaten zijn helemaal een heikel punt. Bedrijven die willen omschakelen naar Demeter dienen minimaal één maal het hele bedrijf te hebben behandeld met het koemestpreparaat en het kiezelpreparaat. Tevens dient de gehele oppervlakte te zijn bemest met geprepareerde mest. Dat geldt ook voor nieuw om

te schakelen percelen. Dat is de internationale norm. Nederland stelt voor dit niet als norm op te nemen, maar als richtlijn. Dit wordt bij Demeter Internationaal ingediend. Dat geldt overigens alleen voor omschakelende bedrijven. Voor bestaande BD-bedrijven geldt dat tenminste één maal per jaar het koemest- en het kiezelpreparaat dient te worden gebruikt op elk perceel. Nederland stelt voor dit niet als norm op te nemen, maar als richtlijn. Hetzelfde geldt ook voor alle kompostpreparaten voor organische mest.

Over deze voorstellen is tussen Duitsland en Nederland al veel gesproken en dat zal de komende jaren nog voortduren. BD-Nederland gelooft niet in deze normen. Je kunt het gebruik van preparaten - dat als een spirituele behandeling is te beschouwen - niet als norm opleggen. Wanneer deze norm niet 'gedragen' wordt, heeft het geen zin om de preparaten te gebruiken. Je moet er als BD-boer wel aan toe zijn om de preparaten te willen gebruiken. Er is dus nog een hele weg te gaan voordat Nederland hierin een balans heeft gevonden om er in samenwerking met Demeter Internationaal uit te komen."

Wat gebeurt er nu verder?

"Al deze thema's worden nu geïnventariseerd. De boeren kunnen er op reageren. Daarna zal door bestuur, BD-bureau en Demeter Voorwaarden Commissie de werkelijke afstemming met Demeter Internationaal dienen plaats te vinden.

We moeten ons wel beseffen dat niet voor niets Demeter is gekozen als wereldwijd keurmerk. Dat heeft ook z'n consequenties. Als Nederland daar niet aan voldoet, zegt men in Duitsland al gauw: "We hoeven geen BD-producten meer uit Nederland. Wij willen producten die behandeld zijn mét preparaten en van een gemend bedrijf afkomstig zijn. Wij hebben geen boodschap aan wat jullie in Nederland doen op het gebied van energetische beïnvloeding en dergelijke. Wij willen de normen zoals die door Demeter Internationaal zijn vastgesteld, gehandhaafd zien.

Enerzijds ziet Nederland het belang hiervan heus wel in, zeker als exporteerend land. Je dient waar voor hun geld te geven. Demeter in Nederland dient dezelfde zeggingskracht te hebben als Demeter in Duitsland. Anderzijds moet er ook gekeken worden wat Nederland kan waarmaken en wat passend is ten opzichte van andere landen. Ook in veel andere landen, ook buiten Europa dient nog veel 'bijgespijkerd' te worden om te voldoen aan de normen volgens Demeter Internationaal. Nederland staat wat dit betreft wel in het brandpunt van de belangstelling, omdat Nederland sterk exporteert en zich in de wereld sterk presenteert met z'n producten. Dan is het logisch dat er vanuit Demeter Internationaal eerst gekeken wordt naar Nederland. Ook in de handel zijn nieuwe normen vastgesteld. Op dat gebied heeft Duitsland bijvoorbeeld op voorhand gesteld dat er in producten geen carrageen mag voorkomen. Als dat niet per 1 januari 2002 door Nederland gegaran-

Demeter is een internationaal keurmerk met 'Demeter-licenties'. Hier Demeter in Toscane (Italië).

deerd werd zou de export naar Duitsland en naar andere landen onmiddellijk zijn stopgezet. Er ontstaat dus een kwetsbare positie van Demeter in Nederland. Het is dus nog een hele opgave om per 1 januari 2003 klaar te zijn met alle Demeternormen.

Het zal voor sommige BD-boeren wel even slikken zijn, de consument zal deze werkwijze wel aanspreken. Die wil toch duidelijkheid?
“Als je praat over bijvoorbeeld 112 kilogram stikstof per hectare, spreekt dat de consument niet aan. We willen de consument duidelijk laten zien waar Demeter voor staat ook in vergelijking met EKO. Daarom vindt de Demeter-promotie alleen plaats in de Natuurvoedingswinkel omdat daar de biologische consument al op af komt. Daar proberen we het onderscheid aan te brengen, het verschil of beter gezegd de meerwaarde van Demeter.”

Met onder ander het coachingsproject en de intervisie loopt BD-Nederland toch weer ver ‘voor de BD-muziek’ uit?
“Zo zou je dat inderdaad wel kunnen stellen.

We zullen Demeter Internationaal er van moeten overtuigen dat we in Nederland niet achterover hangen en zeggen: nou die preparaten dat geloven we nu wel. Het komt er op aan dat we precies aangeven waar we wel voor staan, zoals het stimuleren van de ontwikkeling van de boer en van het bedrijf, bijvoorbeeld door middel van coaching en intervisie. De wijze waarop we dat hier in Nederland doen, dienen we ook over te brengen naar Demeter Internationaal, zodat de mensen in Duitsland en Zwitserland op z'n minst kunnen zien dat deze dingen ook hun kracht hebben. We moeten niet alles ‘doodnormeren’, door op bepaalde terreinen normen te stellen, die alleen het effect hebben dat je een kruisje zet als je de preparaten hebt gespoten. Dat werkt uitwassen in de hand én ondermijnt de geloofwaardigheid

van BD. Het is de kracht van het project Referentiekader, om met de boeren te discussiëren over de echte inhoudelijke aspecten van BD en vooral waar je juist plezier in hebt met die BD.”

Kort na dit gesprek had een vertegenwoordiging van BD-Nederland een gesprek met de Demeterbund in Duitsland.

Je bent net in Duitsland geweest om over de internationale normen te praten. Tijdens de jaarvergadering zei je dat Duitsland een tamelijk rigide weg hierin kiest en dat men in Nederland een veel meer aan de persoon gebonden initiatiefrijke weg wil kiezen. Hebben jullie dat kunnen overbrengen en resultaten geboekt?

Jos: “We hebben in ieder geval de bekriftiseerde producten mee gebracht. Vol enthousiasme werd er door de medewerkers van de Demeterbund gesmuld van de door ons meegebrachte Demeterkaas (10 kilo!) en de Demetervla. Ook de promotiematerialen vielen in de smaak (“Volwassen sla, ist dass wasserige Salat?”)

Heel belangrijk in deze 2-daagse ontmoeting is de persoonlijke kennismaking geweest. Welke mensen zetten zich over en weer in voor de Demeterzaak. Demeter-Duitsland is 10 maal groter dan Demeter-Holland. In Darmstadt is een krachtige organisatie gevestigd met veel professionele, betrokken medewerkers. Wij van onze kant konden tonen dat we ondanks onze omvang als organisatie toch ook al veel voor elkaar hebben, zoals certificering, promotie en bureau.

Dit bezoek biedt een uitstekende basis om op voort te bouwen. Prima mensen waarmee het goed samenwerken is. Heel gastvrij ook. Maar ja, die preparaten hè, dat ligt niet simpel. Voor Duitsland is het zonneklaar, zonder preparaten geen Demeter.

Een tegenbezoek zal hard nodig zijn om het wederzijds begrip te laten groeien.” ■

**consument:
Ingrid**

Verskil tussen biologisch en biologisch-dynamisch?

“Ik doe bijna al mijn boodschappen bij de Natuurwinkel”, zegt Ingrid van Dijk uit Zeist, “maar ik moet eerlijk bekennen dat ik niet heel erg ‘BD-minded’ ben. Het biologische aspect vind ik wel belangrijk. Ik weet wel iets van het biologisch-dynamische maar ik richt me daar toch niet zo erg op. Dat de producten heel bewust verbouwd worden en dat de boeren daar qua levenshouding mee bezig zijn, waardoor iets extra’s aan de planten wordt toegevoegd, gericht op de vitaliteit van de producten, weet ik wel. Ook dat als je die tot je neemt dit van invloed is op je eigen systeem, dat besef ik wel, maar ik hecht daar op de één of andere manier

toch niet zoveel belang aan. Ik koop dan ook niet echt bewust Demeterproducten. Ik moet als consument ook wel erg m’n best doen om te weten te komen wat het verschil is tussen biologisch en biologisch-dynamisch. Ik vind de Demetercampagne niet echt opvallend en ik moet veel lezen en zelfs dan wordt mij het verschil niet echt duidelijk. Het spreekt mij wel aan een koe met horens, maar wat daarvan belangrijk is, die levenskrachten, dat komt daar weer niet uit naar voren. Het is misschien wel een te ingewikkeld verhaal. Ik denk dat je het bijna alleen maar kunt en wilt begrijpen wanneer je er al in gelooft.”